

UMOWY CYWILNOPRAWNE – WPROWADZENIE

(konstrukcja umowy, wybrane klauzule umowne)

Konspekt ćwiczeń

- z dnia 3.01.2023 r. (grupa B)

- z dnia 3.01.2023 r. (grupa C)

- z dnia 10.01.2023 r. (grupa A)

I. Krótkie repetytorium nt. zasady swobody umów, przesłanek ważności umów, sposobów zawierania umów.

Wybór zagadnień:

- „rodzaje” **formy** pisemnej z datą pewną (zob. wyrok SN z 19.11.2003 r., V CK 455/02¹; wyrok SN z 5 lutego 2009 r., I CSK 325/08²; uchwała 7 s. SN z 28.10.2011 r., III CZP 33/11³);

- **pozorność** a ważność umowy ukrytej (zob. np. wyrok SN z 9.12.2011 r., III CZP 79/11⁴; wyrok SA w Katowicach z 29.07.2014 r., I ACa 309/14⁵).

- **zagadnienie dopuszczalności zawarcia umowy wymagającej formy aktu notarialnego w trybie ofertowym** (zob. E. Drozd, Z problematyki zawarcia umowy w formie aktu notarialnego, Rejent 1996, nr 4-5; J. Górecki, G. Matusik, Zawarcie w trybie ofertowym

---

¹ Czynność prawna, dla której ustawa zastrzega formę pisemną z datą pewną pod rygorem nieważności nie może uzyskać daty pewnej w sposób przewidziany w art. 81 § 2 pkt 1 KC.

² Jeżeli forma pisemna z datą pewną została zastrzeżona do wywołania określonych skutków prawnych (*ad eventum*; np. 307 § 3 k.c.; art. 678 § 2 k.c.), data pewna może być uzyskana również w sposób określony w art. 81 § 2 KC.

³ Umowa przeniesienia własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa zawarta w celu zabezpieczenia wierzytelności (art. 84 ust. 2 ustawy z 28.2.2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.) jest skuteczna wobec masy upadłości także wtedy, gdy uzyskała datę pewną w sposób określony w art. 81 § 2 i 3 KC.

⁴ Nieważna jest umowa darowizny nieruchomości ukryta pod pozorną umową sprzedaży tej nieruchomości

⁵ *Gdy czynnością dysymulowaną miałaby być ta sama rodzajowo czynność jak czynność, która miałaby być uznana za pozorną, nie mamy do czynienia z czynnością pozorną. W tym wypadku nie ma bowiem w ogóle symulacji.*

umowy zbycia nieruchomości położonej w Polsce, Rejent 2014, nr 9) – katalog sposobów zawierania umów z k.c.;

- znaczenie tzw. klauzuli integracyjnej (*merger clause*); uwaga na art. 458[9] k.p.c. nt. „umowy dowodowej”⁶

- konieczność wyłonienia kontrahenta w drodze szczególnej procedury (p.z.p.; u.g.n.) a zawarcie umowy;

- „martwy charakter” art. 72 § 1 k.c.

- zawarcie umowy a wzorce umowne (art. 384 i nast. k.c.).

II. Sporządzanie umowy. Praca z wykorzystaniem „uniwersalnego wzoru umowy”, w tym:

a) „**Podmiotowość**” stron umowy (np. status oddziałów, w tym zagranicznych przedsiębiorców - postanowienie SN z 15.10.2010 r., V CSK 74/10⁷; spółek cywilnych);

b) **Zasady oznaczania stron** umowy: art. 43² k.c.; art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców; art. 34 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym; art. 127, 206, 374, 595 k.s.h.; por. też art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c.

c) **Reprezentacja stron umowy**, tj. zasady reprezentacji oraz ewentualny obowiązek uzyskania zgody innego organu osoby prawnej (zob. G. Gorczyński, komentarz do art. 38 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna (art. 1-125), red. M. Habdas, M. Frasz, Wolters Kluwer 2018)

- spółki,

- spółdzielnie - zob. uchwała 7 s. SN z 14.09.2007 r., III CZP 31/07⁸,

- kościelne osoby prawne: zob. wyrok SN z 27.07.2000 r., IV CKN 88/00⁹ oraz wyrok SN z 12.01.2011 r., I CSK 182/10¹⁰,

---

⁶ § 1. *Strony mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy.*

⁷ Oddział instytucji kredytowej nie posiada osobowości prawnej. Zdolność do czynności prawnych przysługuje osobom prawnym i ułomnym osobom prawnym, jako następstwo ich zdolności prawnej. Nie może być wyposażona w zdolność do czynności prawnej struktura organizacyjna, która nie ma zdolności prawnej.

⁸ Do umowy zawartej przez zarząd spółdzielni bez wymaganej do jej ważności uchwały walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej ma zastosowanie w drodze analogii art. 103 § 1 i 2 KC.

⁹ Zawarcie umowy kredytu przez parafię bez zezwolenia właściwego biskupa diecezjalnego jest sprzeczne z prawem określającym sposób działania parafii jako kościelnej osoby prawnej i prowadzi do nieważności czynności prawnej.

- reprezentacja Skarbu Państwa – zob. art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (zob. też G. Gorczyński, komentarz do art. 34 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna (art. 1-125), red. M. Habdas, M. Frasz, Wolters Kluwer 2018);

- **znaczenie danych ujawnionych w KRS** (art. 14¹¹ i nast. ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym; zob. też G. Gorczyński, komentarz do art. 39 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna (art. 1-125), red. M. Habdas, M. Frasz, Wolters Kluwer 2018)

d) konieczność badania **zdolności do czynności prawnych oraz „statusu małżeńskiego”** osób fizycznych (problem „zarządzania” majątkiem wspólnym – art. 36 i nast. k.r.o. oraz kwestia odpowiedzialności majątkiem wspólnym – art. 41 k.r.o.)

e) **Pełnomocnictwo i prokura**

- konieczność badania każdorazowo zakresu umocowania pełnomocnika; wąski zakres pełnomocnictwa ogólnego (art. 98 zd. 1 k.c.);

- szeroki zakres prokury (art. 109¹ k.c.);

- wyraźne dopuszczenie tzw. prokury łącznej niewłaściwej (zob. art. 109[4] § 1[1] k.c.) – spór co do zakresu umocowania przy takiej konfiguracji;

- znaczenie dokumentu pełnomocnictwa (ochrona dobrej wiary; art. 105 k.c.).

f) **szczególny status określonych osób prawnych** (ewentualna konieczność stosowania prawa zamówień publicznych; art. 38 i nast. ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym);

g) badanie czy stronie nie przysługuje **status konsumenta** (art. 22¹ k.c.) lub **przedsiębiorcy** (art. 43¹ k.c.) – zob. np. G. Gorczyński, Przedsiębiorcą się jest czy bywa? Uwagi o pojęciu przedsiębiorcy [w:] W.J. Katner, U. Promińska (red.), Prawo handlowe po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, Wolters Kluwer, Warszawa 2010; por. też „stosunkowo nowy” (obowiązujący od 1 stycznia 2021 r.) art. 385⁵ k.c.¹² i jego odpowiedniki (art. 556[4] k.c. oraz 556[5] k.c. a art. 38a ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta).

---

¹⁰ Zakres kompetencji organów oraz reprezentację parafii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej określa Zasadnicze Prawo Wewnętrzne tego Kościoła oraz jego Regulamin Parafialny.

¹¹ Podmiot obowiązany do złożenia wniosku o wpis do Rejestru nie może powoływać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze na dane, które nie zostały wpisane do Rejestru lub uległy wykreśleniu z Rejestru.

¹² *Przepisy dotyczące konsumenta, zawarte w art. 385⁵ k.c., stosuje się do osoby fizycznej zawierającej umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy wynika, że nie posiada ona dla*

III. Redagowanie wybranych klauzul umownych i ich konsekwencje:

Źródła prawa: kodeks cywilny.

Wybór literatury:

komentarze do kodeksu cywilnego;

P. Drapała, A. Olejniczak, Rozdział X. Dodatkowe zastrzeżenia umowne [w:] E. Łętowska (red.), System prawa prywatnego, tom 5, Zobowiązania. Część ogólna, C.H. Beck, wyd. 3, Warszawa 2019

a) kara umowna

wybór orzecznictwa:

- „niepieniężny” charakter świadczenia przy zastrzeganiu kary umownej: uchwała 7 s. SN z 20.11.2019 r., III CZP 3/19, OSNC 2020/5, poz. 35¹³; wyrok SN z 28.05.2014 r., I CSK 345/13¹⁴; uchwała SN z 30.06.2020 r., III CZP 67/19¹⁵ i konsekwentny z tą uchwałą wyrok SN z 20.05.2021 r., I CSKP 124/21
- kara umowna a szkoda: uchwała 7 s. SN z 6.11.2003 r., III CZP 61/03¹⁶
- odstąpienie od umowy a prawo dochodzenia kar umownych: wyrok SN z 15.11.2012 r. V CSK 512/11¹⁷; wyrok SA w Białymstoku z 16.10.2017 r., I ACa 353/17, LEX nr

---

niej charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu wykonywanej przez nią działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

¹³ Nie jest dopuszczalne zastrzeżenie kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy z powodu niewykonania zobowiązania o charakterze pieniężnym.

¹⁴ 1. Niewykonanie przez stronę istotnego obowiązku umownego o charakterze niepieniężnym, niemającego charakteru podstawowego (świadczenia), polegającego na konieczności współdziałania z dłużnikiem, może być podstawą do zastrzeżenia kary umownej. 2. Pojęcie zobowiązania niepieniężnego na gruncie art. 483 k.c. należy rozumieć szeroko.

¹⁵ Artykuł 483 § 1 k.c. nie wyłącza dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej z tytułu braku zapłaty lub nieterminowej zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcom lub dalszym podwykonawcom, o której mowa w art. 143d ust. 1 pkt 7 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn.: Dz. U. 2013 r., poz. 907 ze zm.).

¹⁶ Zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nie zwalnia dłużnika z obowiązku jej zapłaty w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody.

¹⁷ Wykonanie uprawnienia do odstąpienia od umowy nie pozbawia odstępującego roszczenia o zapłatę kary umownej zastrzeżonej na wypadek uchybienia terminowi spełnienia świadczenia niepieniężnego.

2391874¹⁸; wyrok SN z 18.07.2012 r., III CZP 39/12¹⁹; wyrok SN z 14.06.2018 r., V CSK 534/17²⁰

- kara umowna „za opóźnienie”: wyrok SA w Katowicach z 27.04.2017 r., V ACa 133/17²¹; wyrok SA w Poznaniu z 19.04.2018 r., I ACa 1163/17²²
- kara umowna a nadużycie prawa podmiotowego: wyrok SA w Gdańsku z 14.05.2013 r., I ACa 174/13²³; wyrok SA w Kraskowie z dnia 12 marca 2020 r., I AGa 137/19²⁴
- miarkowanie kary umownej: wyrok SN z 21.09.2007, V CSK 139/07²⁵; wyrok SN z dnia 29.11. 2013 r. I CSK 124/13²⁶

---

¹⁸ Dopuszcza się możliwość zastrzegania kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy, przy czym nie łączy się tej możliwości z charakterem świadczeń do jakich zobowiązane są strony umowy, od której się odstępuje

¹⁹ Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

²⁰ Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia co do zasady nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

²¹ Przepisy o karze umownej za niewykonanie lub niewłaściwe wykonanie zobowiązania niepieniężnego mają charakter dyspozytywny. Od kary umownej odróżnić należy dopuszczalne zastrzeżenie o charakterze gwarancyjnym, nakładające obowiązek zapłaty określonej kwoty pieniężnej w razie niewykonania (niewłaściwego wykonania) zobowiązania wskutek okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, do którego nie stosuje się przepisów o karze umownej. Taki charakter będzie miało postanowienie umowne w brzmieniu "za uchybienie terminu", "bez względu na przyczynę niewykonania lub niewłaściwego wykonania zobowiązania". Kara umowna natomiast może być zastrzeżona w kontrakcie zarówno za zwłokę, jak i tzw. opóźnienie proste, polegające na niespełnieniu świadczenia w oznaczonym terminie, a w wypadku nieoznaczenia - po wezwaniu dłużnika przez wierzyciela do wykonania. Odpowiedzialność dłużnika w zakresie kary umownej bez względu na przyczynę niewykonania zobowiązania powinna być jednak w umowie wyraźnie określona, nie ma bowiem podstaw do dorozumienia rozszerzonej odpowiedzialności dłużnika.

²² Jeżeli strony w umowie zastrzegły kary umowne w każdym wypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy są przyczyny, które spowodowały niedotrzymanie przez dłużnika terminu wykonania zobowiązania.

²³ Zastrzeżenie kary umownej w umowie przewozu za podjęcie działań konkurencyjnych po ustaniu umowy, bez ekwiwalentu, może być ocenione jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 KC).

²⁴ Zarzut naruszenia nadużycia prawa podmiotowego nie może być samodzielnym (dodatkowym wobec regulacji § 2 art. 484 k.c.) kryterium (podstawą) ograniczenia rozmiaru ilościowego świadczenia z tytułu kary umownej. Skuteczne odwołanie się do normy art. 5 k.c. może być natomiast podstawą do tego aby roszczenia o zapłatę kary nie uwzględniać. Może to jednak nastąpić w zupełnie wyjątkowych wypadkach wynikających z analizy całokształtu okoliczności faktycznych indywidualnie ocenianej sprawy.

²⁵ Miarkowanie kary umownej zastrzeżonej na wypadek zwłoki w spełnieniu całości świadczenia jest co do zasady dopuszczalne także ze względu na wykonanie przez dłużnika zobowiązania w znacznej części.

²⁶ W sprawie o zapłatę kary umownej zastrzeżonej na wypadek uchybienia terminowi spełnienia świadczenia, ocena, czy kara ta jest nadmiernie wygórowana (art. 484 § 2 k.c.), powinna uwzględniać wysokość kary umownej zastrzeżonej w tej umowie na wypadek odstąpienia od niej.

- wysokość kary umownej a częściowe wykonanie zobowiązania: wyrok SA w Krakowie z 29.06.2020 r., I ACa 451/20²⁷
- problem **kary umownej zastrzeżonej** przez wskazanie podstawy jej naliczenia **bez określonego limitu**: wyrok SN z 22.10.2015 r., IV CSK 687/14²⁸; wyrok SN z 2.06.2016 r., I CSK 506/15²⁹, wyrok SN z 28.06.2017 r., IV CSK 525/16³⁰; wyrok SN z 20.05.2021 r., IV CSKP 58/21³¹

b) zadatek

wybór orzecznictwa:

- „chwila” uiszczenia zadatku: wyrok SN z 9.12.2011 r., III CSK 115/11³²; wyrok SA w Krakowie z 30.10.2018 r., I ACa 50/18³³
- odstąpienie od umowy jako przesłanka zatrzymania zadatku: wyrok SN z 14.12.2011 r., I CSK 149/11³⁴; uchwała SN z 25.06.2009 r., III CZP 39/09³⁵; wyrok SA w Warszawie z 28.04.2017 r., I ACa 157/16³⁶

²⁷ W sytuacji, w której doszło do wykonania i rozliczenia umowy w znacznej części (w ok. 2/3 częściach), zasądzenie kary umownej liczonej od wartości całego kontraktu jest nieuzasadnione.

²⁸ Nieokreślenie w umowie końcowego terminu naliczania kar umownych ani ich kwoty maksymalnej, prowadzi do obciążenia zobowiązanego tym świadczeniem w nieokreślonym czasie, a więc w istocie tworzy zobowiązanie wieczne, niekończące się. Takie ukształtowanie zobowiązania zapłaty kary umownej, nie spełnia należącego do jego istoty wynikającego z art. 483 § 1 k.c. wymagania określenia sumy pieniężnej podlegającej zapłacie [...].

²⁹ Strony mogą określić karę pośrednio przez wskazanie podstawy jej naliczenia w sposób pozwalający uznać jej ustalenie za dokonane i zamknięte.

³⁰ J.w.

³¹ Zastrzeżenie kary umownej za zwłokę w spełnieniu świadczenia niepieniężnego w postaci ułamka (procentu) wartości świadczenia za każdą jednostkę czasu zwłoki, bez jednoczesnego określenia z góry maksymalnej kwoty takiej kary, nie narusza art. 483 § 1 k.c.

³² Funkcję zadatku w rozumieniu art. 394 § 1 KC może pełnić także suma uiszczona kontrahentowi po zawarciu umowy. Czas wręczenia kontrahentowi kwoty, która - zgodnie z porozumieniem stron - ma stanowić zadatek, nie ma znaczenia decydującego dla samej konstrukcji zadatku; podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 8.02.2008 r., I CSK 328/07, zwłaszcza dot. przelewu bankowego; choć odmiennie stanowisko zajął SN w wyroku z dnia 15.06.2011 r., V CSK 357/10: (Kwota uiszczona kontrahentowi po zawarciu umowy nie może być uznana za uiszczoną tytułem zadatku).

³³ Zasada wpłacenia zadatku przy zawarciu umowy, nie jest bezwzględna. Przepis art. 394 § 1 ma charakter dyspozytywny, nie ma więc przeszkód, by strony ustaliły, że wpłata zadatku nastąpi już po podpisaniu umowy.

³⁴ 2. Żądanie zwrotu zadatku lub podwójnej kwoty zadatku albo prawo zatrzymania zadatku powstaje jedynie w sytuacji, gdy strona złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Jeżeli, mimo niewykonania umowy przez drugą stronę, strona uprawniona nie odstąpiła od umowy, służy jej prawo żądania odszkodowania na ogólnych zasadach, którego wysokość jest określona wysokością poniesionej szkody. W skład takiej szkody wchodzi niewątpliwie wpłacony przez tą stronę zadatek, natomiast nie ma podstaw do żądania w oparciu o art. 471 KC jego podwójnej kwoty.

- niewykonanie umowy jako przesłanka odstąpienia od umowy i zatrzymania zadatku: wyrok SA w Szczecinie z 14.03.2019 r., I ACa 795/18³⁷.

c) klauzule modyfikujące lub wyłączające odpowiedzialność (art. 473 k.c.; art. 558 k.c.), modyfikacja przesłanek wykonania zastępczego (por. art. 479-480 k.c.)

d) umowne prawo odstąpienia, odstępnę.

- Umowne prawo odstąpienia na wypadek zajścia określonych przyczyn: postanowienie SN z 21.05.2020 r., V CSK 592/19³⁸

IV. Wybrane klauzule zapożyczone z obcych systemów prawnych:

a) **klauzula integracyjna (*merger clause; entire agreement clause*) - klauzula „grubej kreski” pomiędzy stanem przed umową a stanem po zawarciu umowy** (zob. M. Pecyna, *Merger clause* jako zastrzeżenie wyłączności dokumentu, klauzula integralności umowy, reguła wykładni umowy, Wolters Kluwer, Warszawa 2013; M. Romanowski, Skutki zastrzeżenia w umowie *merger clause*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 12; A. Szlęzak, Polemicznie o skutkach zastrzegania tzw. *merger clause*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2013, nr 2; M. Łolik, Charakter prawny klauzul integralności umowy w prawie polskim, „Przegląd Prawa Handlowego” 2007, nr 8);

b) **klauzula salwatoryjna** (zob. M. Pokrzywniak, Klauzula salwatoryjna, „Monitor

---

³⁵ W razie niewykonania zobowiązania wierzyciel, który nie odstąpił od umowy może dochodzić naprawienia szkody na zasadach ogólnych, a należne mu odszkodowanie nie jest ograniczone do wartości zadatku lub jego podwójnej wysokości.

³⁶ Samo żądanie zapłaty zadatku w podwójnej wysokości nie może uzasadniać przyjęcia, że wezwanie do zapłaty zawiera dorozumiane oświadczenie o odstąpieniu od umowy przedwstępnej.

³⁷ Niewykonanie umowy w rozumieniu art. 394 § 1 k.c. może polegać na świadczeniu rzeczy niewłaściwej jakości. Tym niemniej winien to być brak jakościowy powodujący, że świadczenie tak daleko odbiega od kryteriów określających wykonanie zobowiązania (art. 354 k.c.), że zachodzi sytuacja niewykonania umowy.

³⁸ Surowe wymagania przewidziane w art. 395 § 1 k.c. uzasadnione są dążeniem do wyznaczenia przynajmniej czasowych granic poważnego ograniczenia pewności stosunku umownego, jakim jest umożliwienie kontrahentowi całkowicie dowolnego decydowania o jego istnieniu i właśnie czynnik nieograniczonej swobody decyzji jest wyznacznikiem charakteru zastrzeżenia umownego z art. 395 § 1 k.c. Jeżeli natomiast strony wprowadzą do umowy skonkretyzowane przyczyny, w których może dojść do odstąpienia i od ich wystąpienia uzależnią skuteczność oświadczenia, to tego rodzaju uprawnienie staje się czynnością o określonym uzasadnieniu (kauzalną), kontrolowalną, która może zbliżyć się w charakterze do wypowiedzenia umowy i pełni raczej funkcje dyscyplinujące kontrahenta, niż osłabiające więź umowną.

Prawniczy” 2004 nr 22; R. Trzaskowski, Znaczenie klauzul renegocjacyjnych w kontekście art. 58 § 3 k.c., „Palestra” 2008, nr 12; wyrok Sądu Najwyższego z 26.01.2006 r., V CSK 81/05 wraz z krytyczną glosą A. Szlęzaka, OSP 2007, Nr 2, poz. 17, str. 106);

c) **klauzule siły wyższej, klauzule renegocjacyjne** (zob. G. Gorczyński, 9.4. *Force majeure* i *hardship* [w:] W. Popiołek (red.) System prawa handlowego, tom 9, Międzynarodowe prawo handlowe, C.H. Beck 2013).

V. Metodologia sporządzania umów

Wybór literatury:

M. Łolik, Współczesne prawo kontraktów – wybrane zagadnienia, C.H. Beck 2014

Negocjacje w Transferze Technologii. Podręcznik szkoleniowy, UNIDO 1996, tłumaczenie polskie, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004, <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/104/negocjacje.pdf>, s. 305-320

J. Pokrzywniak, O zarządzaniu umowami, „Monitor Prawniczy” 2004, nr 20

A. Szewc, K. Ziolo, M. Grzesiczak, Umowy jako prawne narzędzie transferu innowacji, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2006, <http://www.parp.gov.pl/index/more/25034>, s. 97-212

Uwaga: **wyrok NSA z 2.08.2016 r., II GSK 289/15**³⁹

---

³⁹ Zgodnie z art. 36⁵ ust. 2 ustawy z 1982 r. o radcach prawnych, praca winna być oceniana z uwzględnieniem takich kryteriów jak: zachowanie wymogów formalnych, zastosowanie właściwych przepisów prawa i umiejętność ich interpretacji, poprawność zaproponowanego przez zdającego sposobu rozstrzygnięcia problemu z uwzględnieniem interesu strony, którą zgodnie z zadaniem reprezentuje. W świetle tych wymagań sporządzenie ważnej umowy nie jest dostateczną podstawą do wystawienia skarżącemu dostatecznej oceny z tego zadania. Nie świadczy bowiem o znajomości prawa (umiejętności jego interpretacji), ani o umiejętności jego stosowania, nie mówiąc już o dbałości o interesy stron umowy.

VI. Uniwersalna struktura każdej umowy

„Uniwersalny wzór umowy”

– struktura typowej umowy wraz z przykładami typowych klauzul umownych

1) Tytuł – znaczenie dla wykładni i kwalifikacji prawnej

2) Komparycja – tzw. „główka”

- gdzie, kiedy (*znaczenie tych kwestii oraz dopuszczalność dowodu przeciwnego; art. 247 k.p.c.*)
między kim a kim, zwanym dalej ....., reprezentowanym przez ....

3) Oświadczenia, definicje

- np. oświadcza, że strona jest wyłącznie uprawniona do....; że ma prawo do rozporządzania...; że przedmiot nie jest obciążony prawami osób trzecich...; że stan przedmiotu umowy opisany jest w załączniku...;
- ewentualne definicje

4) Obowiązki stron zasadnicze

- właściwe dla konkretnej umowy

5) Dodatkowe zastrzeżenia umowne

- Terminy umowne - termin wykonania/zapłaty, okres obowiązywania umowy (o ile umowa ma charakter ciągły/trwały)
- warunek, kary umowne, odsetki, zadatek,
- umowne prawo odstąpienia, odstępné, prawo wypowiedzenia zobowiązania trwałego,
- wyłączenie odpowiedzialności (za coś, np. za *lucrum cessans*, czy „szkody pośrednie”) lub jej ograniczenie (np. wyłączenie lub ograniczenie rękojmi),
- zakaz konkurencji (klauzula wyłączności itp.): „.....nie wolno w okresie obowiązywania niniejszej umowy oraz w okresie..... świadczyć ..... na rzecz podmiotów prowadzących zbliżoną działalność do.....” + kara umowna,
- obowiązek zachowania poufności + kara umowna
- desygnowanie kogoś do kwestii technicznych, wykonawczych itp.

6) Ewentualne zabezpieczenia

7) Postanowienia końcowe

- wybór prawa („Umowa niniejsza i wynikający z niej stosunek zobowiązaniowy podlegają prawu...”),
- klauzule rozstrzygania sporów – klauzule prorogacyjne, klauzule mediacyjne, klauzule arbitrażowe (zapisy na sąd polubowny) („Wszelkie spory wynikające z niniejszego kontraktu lub powstające w związku z nim będą rozstrzygane przez ...” – np. „Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie stosownie do Regulaminu tego Sądu”),
- klauzula integracyjna (*merger clause*) (np. „Niniejszy dokument obejmuje wszelkie postanowienia umowy, żadne z oświadczeń, zapewnień lub porozumień, które nie są objęte tym dokumentem, nie składa się na umowę”),
- klauzula salwatoryjna (np. „Gdyby okazało się, że niektóre ustalenia tej umowy są nieważne, albo gdyby wystąpiła luka w niniejszej umowie, ważność pozostałych ustaleń nie jest przez to naruszona, chyba że nieważnością dotknięte są istotne postanowienia umowy lub z jej treści wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością nie zostałaby ona zawarta. Zastąpione one zostaną takimi ważnymi i skutecznymi postanowieniami, które w odniesieniu do wywieranych przez nie skutków gospodarczych i finansowych oraz intencji stron będą w maksymalnym stopniu zbliżone do postanowień dotkniętych nieważnością”),
- *pactum de non cedendo* („Wierzytelności wynikające z niniejszej umowy nie mogą być przenoszone na osoby trzecie bez zgody .....”),
- korespondencja stron (adresy do korespondencji, osoby odpowiedzialne za kontakty) i język kontraktu (np. „Niniejsza umowa sporządzona została w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w polskiej wersji językowej i w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w..... (obcej) wersji językowej, po jednym egzemplarzu każdej wersji językowej dla każdej ze stron. W przypadku jakichkolwiek rozbieżności między polską a..... wersją językową wiążąca jest wersja.....”).
- forma zmiany umowy, wypowiedzenia itp. (art. 76 k.c.),
- klauzula/klauzule dotyczące danych osobowych (tzw. klauzule RODO)
- koszty sporządzenia umowy.

VII. Opiniowanie umów. Struktura opinii prawnej. Przestrzeganie cudzych praw autorskich.

VIII. Kazus.

Spółka Kołobrzeshire Sanatoria sp. z o.o. (dalej też: SK) na początku marca 2017 r. poszukiwała atrakcyjnej oferty cenowej odnośnie zaopatrzenia w energię elektryczną na rok 2018. Najlepszą ofertę przedstawiła spółka Promień Energii sp. z o.o. (dalej też: PE), która w dniu 15 marca 2017 r. pocztą elektroniczną przesłała dokument pn. „Oferta szczegółowa. Sprzedaż energii elektrycznej”, sporządzony na swoim papierze firmowym. W dokumencie tym, na końcu którego doprecyzowano, że „stanowi ofertę w rozumieniu art. 66 Kodeksu Cywilnego” określono cenę sprzedaży do wszystkich oczekiwanych punktów poboru (215 zł/MWh), a zarazem sprecyzowano, że: „Promień Energii gwarantuje niezmiennosc przedstawionych cen” z dwoma zastrzeżeniami (a) wystąpienia Zmiany ustawy o podatku akcyzowym oraz b) zmiany bądź nałożenia dodatkowych obowiązków związanych w szczególności z zakupem praw majątkowych, uzyskaniem i przedstawieniem do umorzenia świadectw pochodzenia oraz świadectw efektywności energetycznej”.

KS niezwłocznie po otrzymaniu korespondencji elektronicznej z 15 marca 2017 r., zgodnie z wytycznymi znajdującymi się w tej korespondencji, przesłał zaakceptowaną ofertę (dokument oferty z odrębną adnotacją o akceptacji oferty) pocztą elektroniczną z prośbą, by druga strona „potwierdziła przyjęcie” oferty. Jeszcze tego samego dnia Dyrektor ds. sprzedaży B2B spółki PE potwierdził przyjęcie oferty. Dopiero kilka dni później spółka KS otrzymała pocztą kurierską dokument umowy sprzedaży energii elektrycznej dla biznesu nr BIZ0089/0001 z dnia 30 marca 2017 r. (data ujawniona w komparycji dokumentu) wraz z szeregiem załączników, w tym m.in. z wielostronicowym załącznikiem nr 2 – Ogólnymi Warunkami Umowy (OWUB1_20170317). Wyżej wymienione dokumenty reprezentanci spółki KS podpisali jednostronnie, nie wczytując się w szczegóły i przesłali drugiej stronie, a następnie – jakiś czas potem – otrzymali swój komplet podpisanych dokumentów.

W okresie styczeń–koniec maja 2018 r. współpraca między stronami układała się bez zarzutu. To zmieniło się z chwilą, gdy w dniu 29 maja 2018 r. spółka PE przesłała swojemu kontrahentowi pocztą elektroniczną pismo noszące taką samą datę. W piśmie tym PE „uprzejmie poinformowała” KS, „że w związku z wystąpieniem istotnej zmiany warunków rynkowych, tj. znaczącą zmianą cen energii elektrycznej na Towarowej Giełdzie Energii, która nastąpiła w bieżącym roku, zgodnie z rozdz. 2 ust. 7 Ogólnych Warunków Umowy, stanowiących Załącznik nr 2 do [...] Umowy sprzedaży energii elektrycznej nr

BIZ0089/0001” dokonano „zmiany cen energii elektrycznej, obowiązujących w [...] Umowie”. W związku z powyższym umowna cena energii elektrycznej miała wzrosnąć o 0,13165 PLN/KWh” (tj. o 131,65 zł/MWh), przy czym – zgodnie z treścią pisma – zmiana miała obowiązywać od 1 lutego 2018 r.”. W ślad za pismem z dnia 29 maja 2018 r., w dniu 30 maja 2018 r. spółce KS doręczono – także pocztą elektroniczną – dziewięć faktur korygujących, gdzie „z datą wsteczną” (od 1 lutego 2018 r.) „zmieniono” wynikającą

z umowy (i z zapłaconych faktur) cenę energii elektrycznej z umówionej ceny 215 zł/MWh na cenę 346,65 zł/MWh (tj. o ponad 62 %). Wszystkie faktury korygujące wskazywały jako termin płatności („dopłaty” do rachunków za miesiące luty-kwiecień) dzień 6 czerwca 2018 r.

Spółka KS wczytała się w treść Ogólnych Warunków Umowy, na które powoływała się spółka PE. Okazało się, że występują tam nie dwie, jak w ofercie z 15 marca 2017 r., a cztery odrębne podstawy do dokonania zmiany ceny, wśród których to podstaw była „istotna zmiana warunków rynkowych”. Mimo to, zaprotestowano i nie zamierzano płacić. Już w dniu 18 czerwca 2018 r. doręczono jednak spółce KS pocztą kurierską wezwanie do zapłaty z dnia 13 czerwca 2018 r. W tym wezwaniu wezwano spółkę KS do zapłaty pod rygorem skorzystania „z prawa wstrzymania dostarczania energii elektrycznej”. Zapowiedziane w wezwaniu działania miano podjąć w braku odnotowania wpłaty do dnia 29 czerwca 2018 r.

Obawiając się „odcięcia prądu” i unieruchomienia kilku sanatoriów, zdecydowano się zapłacić, dokonując jednak dwóch odrębnych przelewów – jeden dotyczący wpłat niekwestionowanych oraz drugi, z adnotacją w tytule przelewu, że zapłata następuje „z zastrzeżeniem zwrotu”, a zarazem „w celu uniknięcia przymusu”. W międzyczasie, tj. w dniu 9 lipca 2018 r., spółce KS dostarczono pocztą elektroniczną cztery faktury za energię elektryczną dostarczoną w czerwcu 2018 r. Faktury te jako termin płatności wskazywały dzień 16 lipca 2018 r. i oczywiście jako cenę jednostkową netto przyjmowały kwotę 0,34665 zł/KWh (346,65 zł/MWh).

Jak byście Państwo ocenili przedstawiony wyżej stan faktyczny? Czy spółka PE mogła podnieść jednostronnie cenę dostarczanej energii elektrycznej? Czy mogła uczynić to z datą wsteczną? Czy też, przeciwnie, spółka KS może domagać się zwrotu wpłat, oznaczonych jako „kwestionowane”? Na jakiej podstawie prawnej? Co byście doradzili tej spółce gdyby zwróciła się do Was pod koniec lipca 2018 r.?

